

EEN MOEDER EN HAAR JONG

Nietsvermoedend dobberde het walvisjong zo'n honderd meter achter de moeder. Het blauwzwarte kalf was pas een maand oud. Zojuist had hij meer dan tien liter vette melk bij zijn moeder gedronken. Nu dreef het zes meter lange jong voldaan en slaperig tussen de grote ijsschotsen.

De moeder, die al meer dan vijftig jaar oud was en bijna twintig meter lang, zwom aan de oppervlakte van de baai. Af en toe dook ze naar de bodem.

Vijanden had ze niet. Alleen voor orka's was ze op haar hoede, want die konden haar jong aanvallen. Maar haar zintuigen vertelden haar dat er geen orka's waren, dus bleef ze soms wel een kwartier onder water.

Toen ze na zo'n lange duik bovenkwam keek de moeder eerst waar haar kind was. De kleine walvis dreef tussen twee grote ijsschotsen in. Gerustgesteld liet de moeder zich half onder water zakken en opende ze haar enorme bek om een paar happen plankton uit het water te zeven.

Een smalle ijsschots kwam opvallend snel dichterbij. Ze keek nog eens goed, maar zag er geen gevaar in.

Nunôk zat voor in de sloep en hoopte dat de roeiers niet zagen hoe zijn handen trilden. Nu moest hij laten zien wat hij kon! Hij keek even om, naar stuurman Ys, die achter in de sloep aan het

roer zat. De stuurman knikte hem bemoedigend toe, alsof hij wel wist dat Nunôk dit nooit eerder had gedaan.

Nunôk haalde diep adem en controleerde nog een keer of alles klaarlag. De achterkant van de zeventig centimeter lange ijzeren harpoen stak losjes in een twee meter lange houten stok. Om de schacht van de harpoen sloot een ring, waaraan de eerste harpoenlijn vastzat. Vlak achter Nunôks zitplaats lagen, aan beide kanten van de sloep, drie lensen. Dat waren twee lange messen op nog langere houten stokken. De messen waren vlijmscherp – dit waren de werkelijke moordwapens, waarmee de walvis uiteindelijk gedood moest worden.

De matrozen roeiden zwijgend. Geluidloos en zonder te spetteren gleden de roeispanten door het water. Stuurman Ys manoeuvreerde behendig om de grote en kleine ijsschotsen te ontwijken die overal in het water dreven.

Nunôk begreep alleen niet waarom Willem Ys de verkeerde kant op stuurde. De stuurman koerste naar de grote walvis die slobberend aan de oppervlakte zwom.

Dat was verkeerd! Wist de stuurman dat niet? Als hij straks de moeder zou harpoeneren, zou het jong schrikken en wegvlugten.

Daarom moest je eerst het jong doden. Moeders vluchtten nooit weg als hun kind in gevaar was. Ze bleven dan juist in de buurt, in de hoop hun kind te kunnen helpen.

Dus harpoeneerde je eerst het kind, en daarna de moeder.

Nunôk ging staan. Met uitgestrekte arm wees hij naar de kleine walvis die rustig tussen de ijsschollen dreef. De roeiers zaten met hun rug naar hem toe, maar toch keken ze om, alsof ze voelden dat er iets aan de hand was.

‘Hij wil die kleine,’ zei een van de matrozen op gedempte toon.

Stuurman Ys schudde zijn hoofd en wees gebiedend naar de grote walvis. Zijn mond vormde woorden die Nunôk niet begreep. Ze waren nog maar een paar honderd meter van het reusachtige dier vandaan.

‘Nee!’ Nunôk fluisterde zo hard als hij durfde. ‘Dié!’

‘Die jongen is bang, hij durft die grote niet aan,’ zei een andere matroos zachtjes.

Stuurman Ys aarzelde.

Een ongeschreven regel bepaalde dat de harpoenier de baas was in de sloep. Maar dit was Nunôks eerste walvisjacht, en stuurman Ys was juist meegegaan om te zorgen dat alles ging zoals ze gewend waren. En ze waren gewend om *altijd* op de grootste walvis af te gaan.

‘Nee! Die!’ fluisterde Nunôk weer. Hij greep de harpoen en wees met de ijzeren punt naar de kleine walvis.

De matrozen roeiden niet meer. Ze keken van Nunôk naar de stuurman. Ze vonden de krachtmeting wel interessant. Wie van de twee zou winnen?

Nunôk stampvoette bijna. ‘Die!’

Stuurman Ys keek om, naar de Blauwe Duyf, waar de matrozen bezig waren de tweede sloep te water te laten. Hij kon schipper Patyn zien staan, die keek zijn kant op. Als ook deze vangst mislukte zou de schipper hem daarvan vast de schuld geven. Aan de andere kant: de jongen was niet dom en zelfs de kleine walvis zou al heel wat vaten traan opleveren. De stuurman knikte naar Nunôk, en duwde het roer de andere kant op. ‘Jij je zin,’ fluisterde hij.

Twee minuten later waren ze er. De kleine walvis lag doodstil, alsof hij sliep. Er stond bijna geen golfslag, en toen de roeiers op een teken van de stuurman hun roeiriemen binnenboord haalden, gleed de sloep als vanzelf door – tot hij bijna tegen de walvis botste.

Nunôk gooide de harpoen met zo'n kracht dat de schacht bijna een halve meter in het lijf van de jonge walvis verdween. Er ging een rilling door de dikke vetlaag, alsof de walvishuid zich rimpelde om een vervelend insect kwijt te raken.

'*Igúpa!*' schreeuwde Nunôk. 'Raak!'

De kleine walvis klapte zo hard met zijn staart op het water dat iedereen in de sloep kletsnat werd. Het leek wel of er een pistool werd afgeschoten. Toen verdween het dier onder water. Met grote vaart rolde de harpoenlijn uit het tonnetje. Maar al gauw stopte het uitrollen. De lijn kwam slap te hangen en de matrozen legden de roeriemen in de dollen, klaar om weer vaart te zetten.

'De vis komt naar boven, hij is buiten adem. Die jonge barbaar heeft hem goed geraakt,' zei een van de matrozen tevreden.

Even later kwam de jonge walvis aan de oppervlakte, niet ver van de sloep vandaan. De harpoen stak zwart af tegen zijn glanzende rug. Nunôk hoorde de gierende ademhaling van het gewonde dier.

'Erheen, mannen! Snel! Trek aan de riemen!' riep stuurman Ys. De stuurman keek zo ingespannen naar de jonge walvis dat hij vergat om om zich heen te kijken.

Op nog geen vijf meter achter de sloep verscheen de enorme moederwalvis aan de oppervlakte. De moeder was, net als de mannen in de sloep, in hoog tempo op weg naar het gewonde jong.

De opwindning raasde door Nunôks lijf. Hij had de lens in zijn handen en wachtte op het moment dat hij het lange mes in het lichaam van de jonge walvis kon steken.

Al had de jongen dit zelf nooit eerder gedaan, hij wist precies wat hij moest doen. Hij moest de jonge walvis zo dicht mogelijk achter de borstvin raken, en hij moest schuin naar voren steken –

diep, heel diep, zodat het dunne, vlijmscherpe ijzer door de dikke vetlaag zou glijden en direct het hart of de longen zou raken.

Hij stond voor in de sloep, licht door de knieën gezakt, terwijl de spanning in zijn spieren zich opbouwde. De pijn in zijn been voelde hij niet meer, het was alsof Nunôk voor niets anders leefde dan voor de jacht. Hij had alleen nog oog voor het walvisjong.

Pas op het allerlaatste moment zei iets in hem dat hij moest omkijken. Hij draaide zijn hoofd en zag de moederwalvis aankomen. Hij reageerde onmiddellijk, liet de lens uit zijn handen vallen en graaide naar de tweede harpoen, die naast hem in een houder klaarlag.

Nog geen tel later kwam de aanvaring. Voor de grote walvis was de sloep niet meer dan een onbelangrijke hindernis op weg naar haar jong dat in gevaar verkeerde. Ze zwom gewoon rechtdoor, links en rechts kleine en grote ijsschotsen – en de sloep – opzij duwend.

De sloep werd voor een deel uit het water getild. Een paar tellen lang hing het kleine vaartuig scheef op de rug van de voorbij zwemmende walvis. Toen gleed de sloep hevig schommelend terug in het water, waarbij een paar golven naar binnen spoelden. De matrozen schreeuwden van schrik en klemden zich angstig aan de zijanten vast.

Toen deed Nunôk iets wat hem in één klap de reputatie van koelbloedige walvisdoder opleverde. In plaats van zich vast te houden stond hij rechtovereind in de scheef hangende sloep en plantte hij met beide handen de harpoen diep in het lijf van de onder de sloep door glijdende walvis.

Nog voor hij weer '*Igúpa!*' kon roepen was het alsof de kalme zee tot leven kwam, alsof iemand er met een schuimklopper doorheen sloeg. Alles om hen heen werd wit. De golven kolkten en bruisten alsof ze aan de kook werden gebracht. Alles en ie-

dereen verdween in wervelingen van rondvliegend schuim. De sloep draaide rond, deinde alle kanten op en schepte nog meer water.

Toen klonk, tussen het angstige geschreeuw van de matrozen door, een daverende knal, alsof naast hen een kanon werd afgevuurd; Nunôk zag nog net hoe de enorme zwarte staart van de moederwalvis op het water sloeg – en toen werd het stil. Het schuim viel neer, de golven bedaarden, de walvis was nergens meer te zien.

Het enige dat bewoog was de harpoenlijn die met razende vaart uit de vaatjes werd getrokken, de ene lengte na de andere.

Het duurde een paar tellen voordat stuurman Ys zich realiseerde dat ze nu twee walvissen hadden geharpoeneerd, en dat hij nu de functie van lijnschieter dubbel waar moest maken. In zijn ooghoek zag hij de tweede sloep naderen. Er was hulp onderweg!

De kleine walvis dreef tussen de ijsschotsen, alsof het dier te versuft was om nog een keer naar de diepte te duiken. Of misschien wachtte het wel op de moederwalvis, niet wetende dat zijn moeder nu voor haar eigen leven vocht en hem niet meer kon helpen.

Terwijl de moederwalvis dieper en dieper dook, en stuurman Ys de ene lijn na de andere liet vieren, roeiden de matrozen de sloep naar de hulpeloze jonge walvis.

Tot het uiterste gespannen boog Nunôk zich ver voorover en stootte toen de lange scherpe lens in het kleine, gladde walvislijf, precies op de plaats die hij wilde.

De jonge walvis maakte een akelig geluid dat nog het meest leek op gesmoord hoesten. Een paar tellen later spoot een metershoge straal donkerrood bloed uit het spuitgat op de kop.

‘Hij heeft hem,’ zei een van de matrozen vol ontzag. ‘In de lon-

gen! Met één steek! Als ik het niet zelf had gezien, zou ik het niet hebben geloofd.’

Nunôk stak nog een keer, en nog een keer – alleen om er zeker van te zijn dat de jonge walvis dood was.

‘Het is goed zo, jongen,’ riep stuurman Ys. ‘Stop maar. We maken hem vast.’

Het duurde meer dan een halfuur voordat de uitgeputte moederwalvis eindelijk aan de oppervlakte kwam om adem te halen. Dat gebeurde vlak bij de tweede sloep. Nunôk zag hoe een van de matrozen in die sloep een lens in het dier stak.

De grote walvis voelde de steek en dook onmiddellijk weer onder, maar een paar minuten later kwam ze alweer boven. Ze had ademnood; zelfs op deze afstand was het gierende geluid dat ze maakte te horen.

Met hun scherpe lenzen staken de matrozen van de tweede sloep op het naar adem snakkende dier in – het werd een bloedbad.

Ten slotte stierf de moederwalvis. Ze gaf nog één klap met haar staart op het water en rolde toen op haar zij.

Even later sleepten de twee sloepen de grote en de kleine walvis naar het zwarte lavastrand van Jan Mayen. Daar wachtten de speksnijders met hun kromme flensmessen hun komst af, en werden de koperen traanovens al heet gestookt.

Toen de speksnijders klaar waren, was van de moeder en haar kind weinig meer over dan hun uitgebeende karkassen, een dampende hoop uiteengereten vlees en ingewanden – en zesenzeventig vaten goudgele traan.